

Valdemarsöns förvaltning Ek. förening
Fornborgsvägen 52B
141 33 Norsborg

Minnesanteckningar från rådgivningsbesök 2025

Den 12 september 2025 besökte jag Valdemarsön och tittade tillsammans med några från Naturvårdskommittén på några av öns slätterängar samt den stora betesmarken centralt på ön, där gruppen pekar på endel skötselproblematik vi diskuterade samt en problemformulering ang. en större ek.

Jag har sett att ni uträttat storverk i höstas 2025 och är imponerad av arbetet. Men jag skriver råden efter problemställningarna som togs upp vid rådgivningen ändå. Dessutom kommer det ju nytt sly också i år, så detta är ju ett pågående projekt för er.

Natura 2000

Slätterängarna och naturbetesmarkerna på Valdemarsön, samt även naturmark däremellan är klassade som Natura2000-område, och är särskilt värdefulla och utpekade som skyddade inom EU.

I Sverige finns drygt 4 000 Natura 2000-områden på en sammanlagd yta av mer än sju miljoner hektar. En del av dem är också naturreservat eller nationalpark. Urvalet av Natura 2000-områden är en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige.

Skötselproblematik med slyuppslag längs vägarna upp från sjön

- Bra årstid att röja sly är på högsommaren juni-juli-augusti. Då finns som mest näring uppe i bladverket, som då alltså förs bort vid slyröjningen. Det positiva är att röjning denna årstid hämmar kommande uppslag något, kommande år därefter.

2026-01-12

Röjning av sly vintertid är inte lika effektivt då näringen finns nere i marken.

- Enstaka sly av lämpligt lövträd kan också sparas som ett solitärträd här och där.

Eftersom det är bra att driva upp nya träd från naturen som får växa upp in i framtiden, samt att träden på sikt får ökad biologisk mångfald med stigande ålder. Träden är också bra för klimatet iom. kolinlagring etc.

- Enstaka slyhögar kan läggas ut i vasskanten , som barnkammare för fiskyngel eller i mindre synliga lägen. I.om. att det inte alltid är lämplig årstid och väderlek att bränna/elda högar.

Eken- stor dubbelstammig ek som står rel. nära uthus till fastighet på öns västa sida.

Problemställningen här var att fastighetsägaren är fundersam på att större grenar från ena stammen eller/ större del av vänstra ekstammen blåser ner och ramlar över uthuset/boden. Ekgrenar är

2026-01-12

ju väldigt tunga.

Kajsa Mellbrand arbetar med åtgärdsprogram för hotade arter vid Länsstyrelsen i Södermanland med mångårig erfarenhet av skyddsvärda träd, åtgärdsprogram för hotade arter i Södermanland bl.a. skalbaggar och pollinerare et.c.

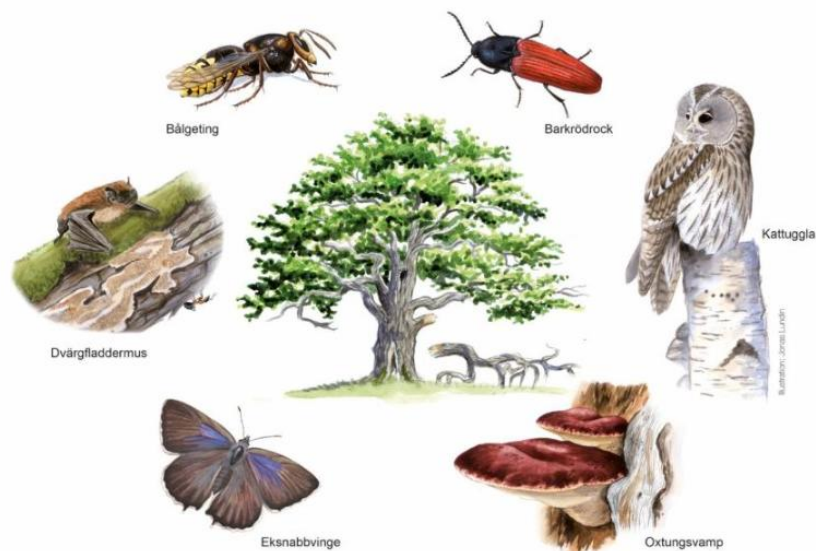
Råd från Kajsa M:

- Om de menar hela den vänstra stammen så kan risk finnas att trädet kan fläckas sönder, men den är inte överhängande. I och med att båda stammarna lever och är ganska friska hade jag hellre övervägt att sätta någon slags band runt båda stammarna ett par m upp för att förhindra det om man är orolig. Gärna med ngn slags vaddering emellan på yttersidan så att bandet inte äter sig in i stammen där stammen lutar mot det.
- Viktigt även att ha med sig att om det är ett särskilt skyddsvärt träd och man vill göra åtgärder som fällning eller grova beskärningar **krävs ett samråd med Länsstyrelsen,**

2026-01-12

och det tar numera ganska lång tid p.g.a. långa handläggningstider.

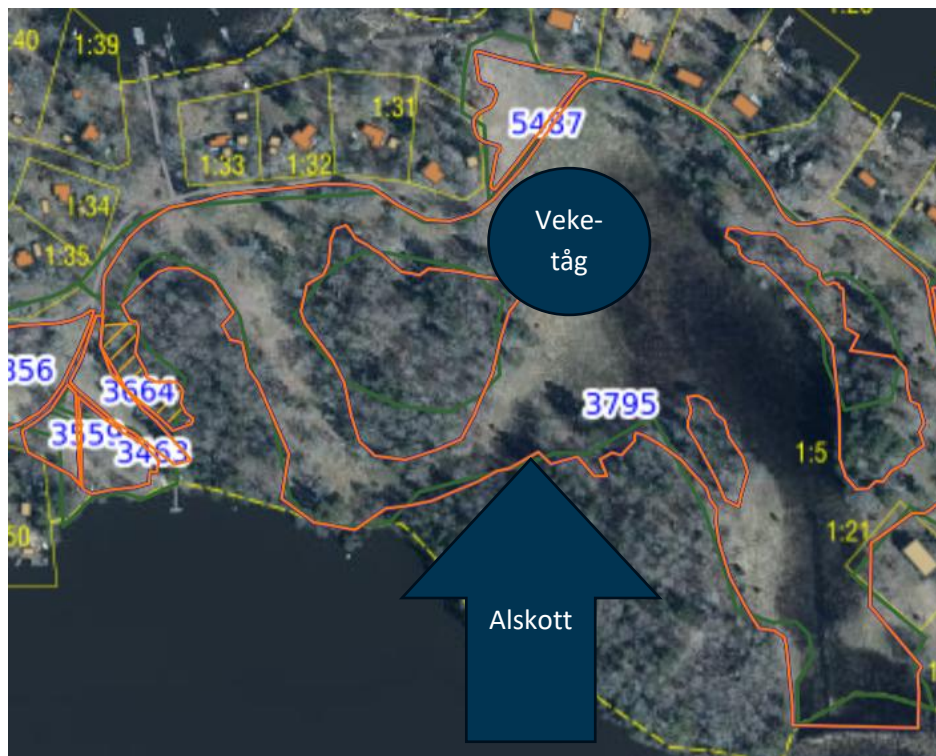
- Samråd behövs inte för att staga upp trädet med ett band.
- Om de vill gå vidare med att ta ner delar av trädet bör de även ta in en certifierad arborist (VET-tree) för att arbeta med äldre träd.

Ovan några arter knutna till gamla, grova ekar.

I större, lite äldre ekar som alla har höga natur- och kulturvärden räknar man med att det lever omkring 1000-1500 olika arter insekter, lavar och mossor i och kring eken. Därbland många fladdermöss, fjärilar, skalbaggar där många inte ens har svenska namn och fåglar ofta har sina bon i dem.

2026-01-12

Skötselproblematik i befintligt betesmark block 6549-536-3795

I hagen upplever ni skötselproblematik av alkott samt veketågsområden.

Råd bearbetning av alkott i södra kanten (Läs mer om kontakt med länsstyrelsens naturvårdsenhet, sid 4.)

- Bra årstid att röja detta sly är på högsommaren juni-juli-augusti. Då finns som mest näring uppe i bladverket, som alltså då förs bort då man tar bort slyet.

Röjning av sly vintertid är inte lika effektivt då näringen finns nere i marken.

- Viktigt prioritera att ta bort slypinnarna/grenarna från hagen.

Råd bearbetning veketåg

Eftersom det är ett naturligt surdråg just här (som tydligt syns som en slåtteräng på den gamla Häradskartan) som inte ska dräneras bort iom. att det ligger i en betesmark, så finns det inte så jättemycket man kan göra åt detta problem. Åkermarker kan man däremot dika ur, då kan problemen med veketåg gå tillbaka en period, men sen kommer veketågen tillbaka ändå.

2026-01-12

Men detta är ju som sagt en naturbetesmark, här kan man bara arbeta med skötselmetoder.

- Ha ett så tidigt betespålsäpp som möjligt varje år. Ha en bra dialog med lantbrukaren/bonden.
- Bearbeta tuvorna manuellt med röjsnöre el. röjsåg el. dylikt under betessäsongen, då kan korna äta upp växtligheten löpande.
- I dagsläget betar ett 10-tal kor med kalvar öns naturbetesmarker varje betessäsong.

Slyröjning i naturbetesmarkerna

Tanken med Jordbrukarstöden är att skötseln av dessa betesmarker ska bekostas av miljöersättningen ni får utbetalt från Jordbruksverket varje år. Ersättningsnivån för särskild skötsel i miljöersättningen höjdes från hösten 2025.

Dessutom får ni ju gårdsstöd också för alla era marker, både betesmarker och slätterängar. Samma råd angående skötseln gäller ju i denna del, som alslyet centralt.

2026-01-12

- Bra årstid att röja detta sly är på högsommaren juni-juli-augusti. Då finns som mest näring uppe i bladverket, som alltså då förs bort då man tar bort slyet.

Röjning av sly vintertid är inte lika effektivt då näringen finns nere i marken.

- Viktigt prioritera att ta bort slypinnarna/grenarna från hagen eller elda upp dem i en liten hög.
- Röj löpande bort smågranar. Kom ihåg det blir större för varje år 😊

2026-01-12

Södra delen av betesmarken vid "bygdegården", fortfarande betesmarksblock **6549-536-3795**

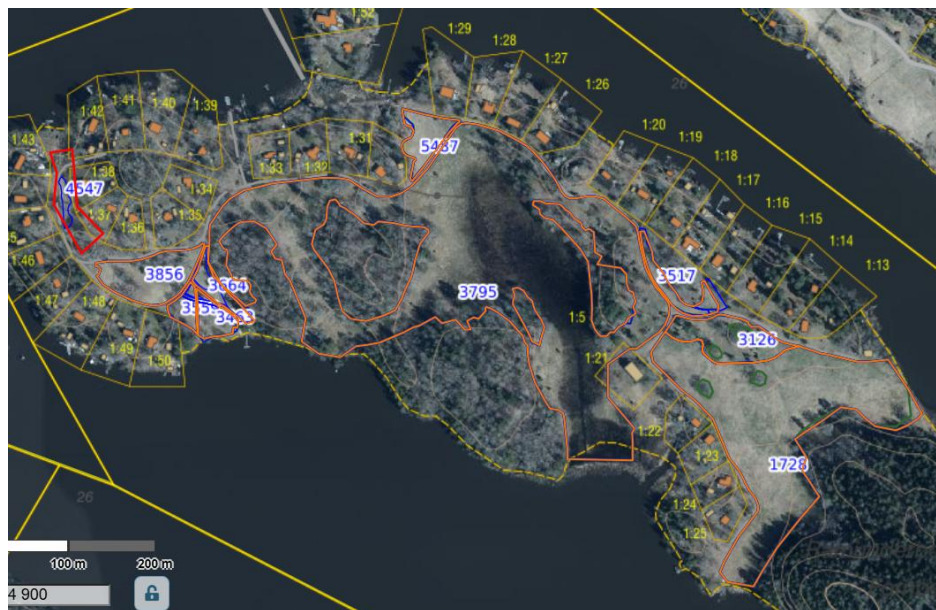
Denna yta kördes med en vassröjare , en speciell maskin som hyrdes in, under sommaren. Tanken är att fullfölja detta arbete varje år eller vartannat år efter behov. Resultatet blev jättebra och med den skötsel höjde ni värdena och möjligheterna för olika arter att nyttja och leva på denna yta.

Dock kan man fundera om juni är den bästa årstiden ? Då många arter är igång.

Ni kan som jag sa under fältbesöket ta upp en diskussion med naturvårdsenheten på Naturavdelningen på länsstyrelsen som har ett ansvar gällande N2000-områdena. Om ev. stöttning i denna skötsel framgent möjligen enstaka år i alla fall, antingen med arbete eller finansiering.

Ni kan kontakta samordnare Martin Lindqvist på naturvårdsenheten han nås på växel 010-223 43 00, direkt 010-223 43 04.

2026-01-12

Ön 2025

Ön 1890-tal. Här syns betesmarkerna på ön, då för 135 år sen var de övervägande bevuxna med lövträd, se symboler med runda ringar. Vissa delar var bevuxna med mer barrträd, se kryss-symboler. Åkermarken är kolorerad i orange. I mitten en grönmarkerad slätteräng, som också kan syns vara lite fuktig precis som idag. Detta stråk syns ju tydligt på den moderna kartan ovanför som ett mörkt stråk.

2026-01-12

Generella skötselråd – för att öka natur- och kulturvärden på gårdar och i odlingslandskapet

- I grövre träd generellt, som exempelvis björk, ek, lind, lönn, rönn, oxel, vildapel och ask o.s.v. men också äldre/skadade aspar som har förutsättningar att bli bohålsträd, bor mängder av insekter som i sin tur lockar många olika fåglar, exempelvis hackspettar och trädkrypore. Men även fladdermöss använder träden. Den biologiska mångfalden i och kring träden ökar då de får mycket ljus på sina stammar, detta skapar värme och gynnar således olika sorters insekter och fåglar samt mossor och lavar på träden.
- På våren är sälg en mycket viktig nektar, speciellt de "gula" hansälgarna– och pollenkälla för vårtrötta bin och humlor eftersom den blommar tidigast av alla. Därefter blommar lind och lönn, vilket gör även dessa mycket värdefulla i landskapet.
- En variation av äldre träd, betespräglade träd samt olika blommande och bärande träd och buskar i kombination av öppna gräsytor skapar förutsättningar för mest optimal biologisk mångfald, där många olika arter trivs.
- Blommande och bärande träd och buskar är mycket viktigt inslag i betesmarker för att höja den totala biologiska mångfalden. Inslag av ex.vis. sälg, rönn, sötkörsbär, oxel, enbusk, vildapel, berberis, krikon, hagtorn, slån, olvon är viktiga inte minst för pollinerande insekter bin, humlor och blomflugor men också för fåglar och smådjur.
- Frihugg kulturspår såsom odlingsrösen, hamlade träd, stenmur, fornlämningar, brukningsvägar, diken m.m. så att de synliggörs i landskapet samt att de blir solbelysta. Solljuset gör att dessa miljöer blir varma och attraktiva som miljöer för många arter för födosök, parning och övervintring.
- Låt död ved (lågor) ligga kvar till glädje för insekterna och fåglar. Om det finns nyligen nedblåsta träd (enstaka) kapas gärna toppen bort, men man låter stammen ligga kvar. Även rakor sparas. (döda stående träd). Död ved är mycket viktiga för vedlevande insekter.

2026-01-12

- Äldre byggnader har många gånger höga kulturhistoriska värden och ofta trivs även många djur i och kring dessa. Såsom ex.vis bålgetingar, fladdermöss och svalor. Dessa byggnader påminner även om vår agrarhistoria och hur olika byggnadstekniker härskat under olika perioder.

Denna rådgivning är en del av kompetensutveckling som finansieras genom strategisk plan för 2023-2027.

Råden i detta dokument är inte bindande utan endast vägledande. Ert brukande är en del i det viktiga uppdraget att producera livsmedel, bevara ett brukat landskap, skapa förutsättningar för biologisk mångfald och levande kulturmiljöer.

Ert arbete är en viktig kugge i att uppfylla våra svenska miljö kvalitetsmål såsom Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Hör gärna av er om ni har följdfrågor på rådgivningen eller undrar över något annat.

Vänliga hälsningar

Malin Almquist

Betesmarksrådgivare, natur- och kulturvärden i odlingslandskapet,
Landsbygdsavdelningen